

**Euroopan unionin
rahoittama**
NextGenerationEU

Urasuunnittelutaitoja jäsentävät selvitys ja näkökulmia jatkokehittämistä varten

Urasuunnittelutaitojen kansallinen viitekehys webinaari 11.5.2023

Jaana Kettunen & Raimo Vuorinen,
Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto

Urasuunnittelutaitoja jäsentävät selvitys ja näkökulmia jatkokehittämistä varten

1. Johdanto
2. Urasuunnittelutaitojen vahvistuminen eri elämänvaiheissa ja konteksteissa
3. Urasuunnittelutaitojen kehittymisen edistäminen
4. Urasuunnittelutaitojen viitekehykset ja niistä esitetyt arvioinnit
5. Kansallisia urasuunnittelutaitojen kehyksiä
 - Australia, Norja, Skotlanti
6. Urasuunnittelutaitojen lähtötason ja kehittymisen mittaaminen sekä mittarit
7. Kolme näkökulmaa urasuunnittelutaitojen kansalliseksi viitekehyykseksi
8. Johtopäätökset ja kehittämissuhteet
 - minimivaatimukset kansalliselle viitekehyykselle
 - lähtökohtia kansallisen viitekehyyksen laadinnalle ja jatkokehittämiselle

<https://doi.org/10.17011/ktl-rt/2>

Elinikäiset urasuunnittelutaidot

Osaaminen ja kompetenssit (tiedot, taidot ja asenteet), joiden avulla kaiken ikäiset ja eri elämäntilanteissa olevat yksilöt ja ryhmät parantavat kykyään hallita omia koulutus- ja työuriaan. Nämä tiedot, taidot ja asenteet liittyvät henkilökohtaiseen kasvuun, opiskelun suunnitteluun ja urasuunnitteluun (ELGPN, 2015).

- Tässä määritelmässä urasuunnittelutaidot muodostavat kokoavan yläkäsitteen eri osaamiselle, jota yksilö tarvitsee tehdessään itselleen merkityksellisiä omaa tulevaisuutta koskevia ratkaisuja.
- Tämän määritelmän käyttöönoton etuna on se, että se mahdollistaa jatkossa urasuunnittelutaitojen kehittämiseen liittyvän kansainvälisen yhteistyön ja vertaisoppimisen.

Minimivaatimukset urasuunnittelutaitojen kansalliselle viitekehykselle (ELGPN, 2015)

- kuvata osaaminen, jota yksilöllä on oltava oppimiseen ja työhön liittyvien valintojen tekemiseen pitkällä aikavälillä
- kuvata osaaminen, jossa urasuunnittelun tavoitteet ja tulokset vaihtelevat yksilön kehitysvaiheen mukaisesti
- ottaa huomioon ihmisten yksilölliset lähtökohdat, valmiudet ja tarpeet
- sisältää osaamistavoitteet, jotka tukevat urasuunnittelutaitojen opetusta ja oppimista eri koulutusasteilla joko erillisinä opintokokonaisuuksina tai muuhun opetukseen sisällytettynä
- edistää työllisyyspalveluissa asiakkaiden urasuunnittelutaitojen kehittymistä
- edistää urasuunnittelutaitojen opetusta, oppimista, kehittämistä ja arviointia työpaikoilla (henkilöstön osaamisen kehittäminen, uudelleen koulutus sekä työttömyysuhan alaisille tarjottavat koulutussisällöt)
- ottaa huomioon oppimisympäristön ja -kontekstin erityispiirteet (kulttuuri, koulutusaste, pedagogiset perinteet)
- hyödyntää oppijoiden taustan, lähtökohtien ja valmiuksien monimuotoisuutta urasuunnittelutaitojen opetuksessa
- mahdollistaa urasuunnittelutaitojen opetuksen ja sen vaikutusten seuranta ja arviointia
- mahdollistaa urasuunnittelutaitojen määrällisen ja laadullisen arvioinnin integroimisen osaksi ohjausjärjestelyjen kokonaisarviointia
- selkeyttää urasuunnittelutaitojen yhteistä tulkintaa ja merkitystä eri osapuolille

Urasuunnittelutaitojen viitekehykset

Suomen kansallisen urasuunnittelutaitojen viitekehysten jatkokehittämisessä on mahdollista hyödyntää seuraavia vaihtoehtoisia lähestymistapoja:

1. Blueprint-tyyppinen viitekehys sovellettuna kansalliseen kontekstiin
2. Yksilön reflektioprosessia painottava viitekehys
3. Uutta DOTS-mallia soveltava viitekehys

Jatkokehittämistä varten...

- Uuteen DOTS-malliin perustuva kehys täyttää kattavimmin kansallisen kehittämiseen kannalta tarvittavat minimivaatimukset
- Tarjoaa laajimmat mahdollisuudet kansainväliseen vertaisoppimiseen ja yhteiskehittämiseen
- Malliin pohjautuvia työvälineitä on integroitavissa jatkuvan oppimisen digitaaliseen ekosysteemiin

S = Itsetuntemus

(Self-awareness)

- esim. arvot, itsesäätely, motivaatio, minäpystvyys, toimijuus, voimavarat, toimintakyky, resilienssi, hyvinvointi jne.

Ymmärrän itseäni

Tunnistan omat mielenkiinnon kohteet, arvot, persoona, taidot, voimavarat

O = Tietoisuus toimintaympäristön tarjoamista mahdollisuuksista

(Opportunity-awareness)

- esim. vaihtoehdot, koulutus- ja työmarkkinatieto, ennakointitieto jne.

Toteutan suunnitelmiani/ tavoitteitani

Arvioin etenemistäni kohti haluaamaani päämäärää

Tämä on prosessi, jonka tulen toistamaan useampaan kertaan. Voin aina oppia aiemmista kokemuksistani.

Ymmärrän yhteiskuntaa ja työelämää

Etsin tietoa, kokeilen asioita, rajaan kohteita etsiessäni itselleni sopivia vaihtoehtoja

T = Elämän muutostilanteiden kohtaaminen

(Transition learning)

- esim. työllistyvyys, yrittäjäyys, osaamisen markkinointi, viestintä, organisointitaidot, yhteistyötaidot jne.

Osaan tehdä tietoisia päätöksiä

Teen suunnitelmia ja asetan itselleni välitavoitteita matkallani kohti haluaamaani päämäärää

D = Päätöksenteon oppiminen

(Decision learning)

- esim. ongelmanratkaisutaidot, suunnitelmat, luovuus, tutkiva työote jne.

DOTS-malli ja sen eri osa-alueisiin liittyviä toiminnallisia tavoitteita (Law & Watts, 1977)

Ymmärrän
työelämää

Ymmärrän
itseäni

Osaan tehdä tietoisia
päätöksiä

Toteutan
tavoitteitani

O Tietoisuus toiminta-
ympäristön
tarjoamista
mahdollisuuksista
Opportunities
awareness

S Itsetuntemus
Self-awareness

D Päätöksenteon
oppiminen
Decision learning

T Elämän
muutosilanteiden
kohtaaminen
Transition learning

Havainnointi
Sensing

Seulonta
Shifting

Tarkennus
Focusing

Ymmärrys
Understanding

Ohjaajan tarvitsema osaaminen
ja käytettävät työmuodot eri
konteksteissa

Osaamiskuvaukset teemoittain
ja niiden arviointikriteerit

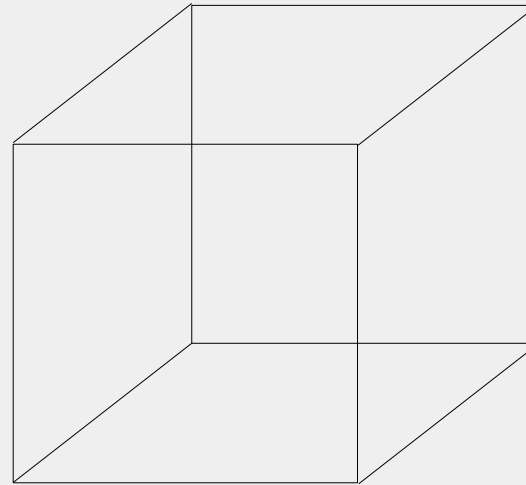

Urasuunnitteluun integroitava oppiminen uuden DOTS-kehityksen mukaan (Law, 1999)

Sisältö – mitä oppia...

- ... toimintaympäristön mahdollisuuksista
- ... itsestä
- ... päätöksentekotavoista
- ... siirtymiin liittyvistä kysymyksistä

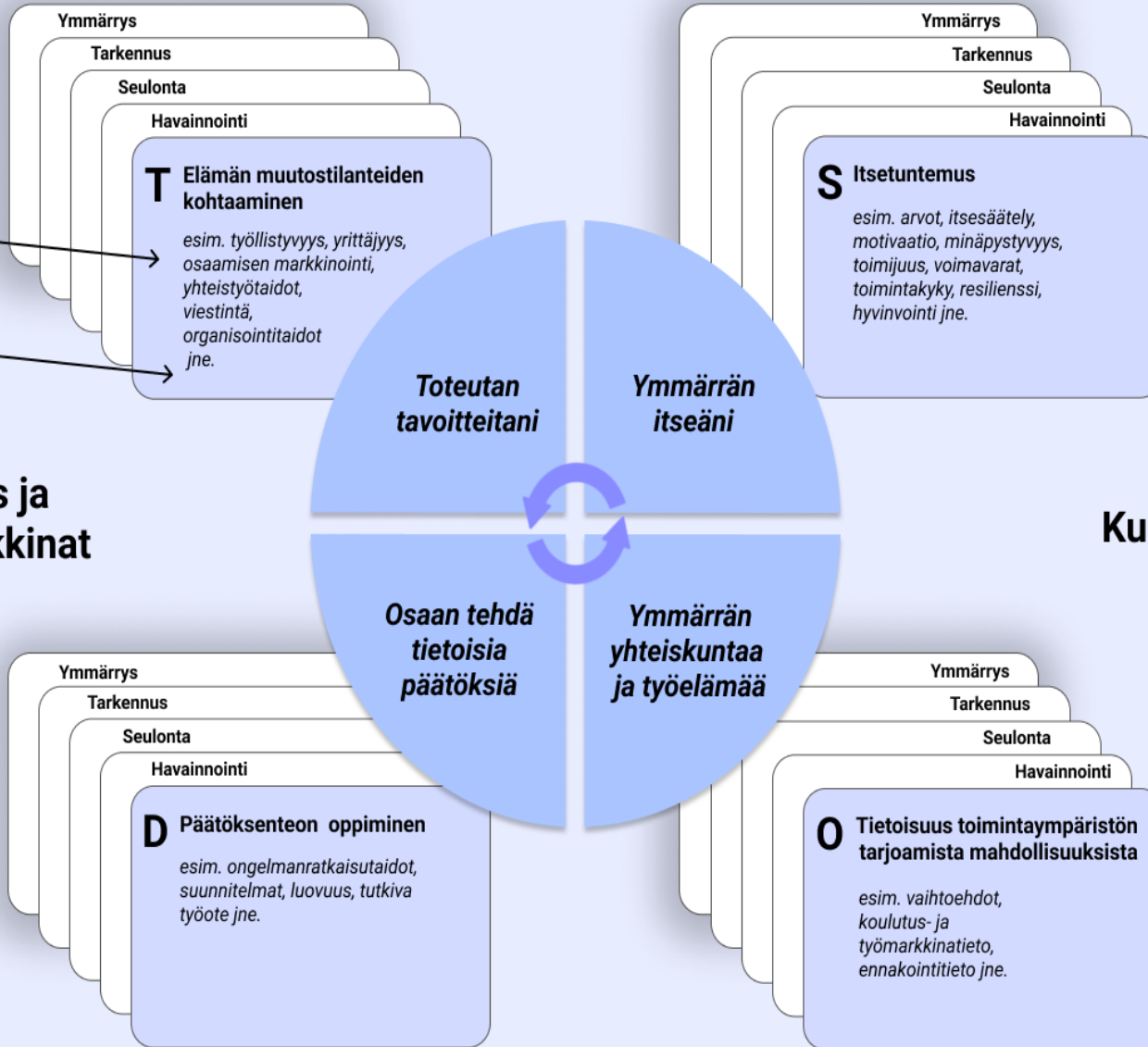
Merkitys – miksi oppia...

- ... opiskelijana
- ... työntekijänä
- ... kumppanina
- ... kuluttajana
- ... kansalaisena
- ... vapaaehtoistyöntekijänä

- ... ymmärtämällä
- ... tarkentamalla
- ... valikoimalla
- ... havainnoimalla

Prosessi – kuinka oppia...

Yhteiskunta

Osaamiskuvaukset teemoittain ja niiden arviointikriteerit

Ohjaajan tarvitsema osaaminen sekä käytettävät työmuodot eri konteksteissa

Esimerkki uuden DOTS-mallin ja päätöksentekoprosessin (CASVE-syklin) soveltamisesta osaamisalueeseen ”Osaan tehdä tietoisia päätöksiä”

Osaamisalueen kuvaus

Osaan tehdä tietoisia päätöksiä

Tavoitteena on auttaa asiakkaita ymmärtämään tietoiseen päätöksentekoprosessiin liittyviä paineita, eri tahojen asettamia odotuksia ja myös vihjeitä. Työskentelyyn kuuluu erilaisten vaihtoehtoisten päätöksentekotapojen ja päätösten tilannesidonnaisuuksien analyysi sekä oman vastuullisen ja tietoisin päätöksentekotavan tunnistaminen. Tehtävänä on omien päätösten arviointi ja niiden merkitysten arviointi tulevaisuuden kannalta.

Oppimisvaiheet uuden DOTS-mallin mukaan

Päätöksentekoprosessin jäsentäminen CASVE-syklin mukaan

Esimerkkejä indikaattoreista, joilla voidaan osoittaa taidon oppimista

Havainnointi

Tiedon kokoaminen
Merkittävien asioiden huomaaminen
Merkityksen tunnistaminen
Kokonaisuuden hahmottaminen

Oivaltaminen (C)

Tiedän, että minun on tehtävä omaa tilannettani koskevia valintoja
Tunnistan mitkä sisäiset tai ulkoiset muutostekijät ovat valintojen taustalla

Tunnistan valintatilanteeseen liittyvät sisäiset ja ulkoiset tekijät
Ymmärrän, miten valintoja tehdään.
Selvitän erilaisia päätöksentekoon liittyviä prosesseja.

Oppimisvaiheet uuden DOTS-mallin mukaan	Päätöksentekoprosessin jäsentäminen CASVE-syklin mukaan	Esimerkkejä indikaattoreista, joilla voidaan osoittaa taidon oppimista
Seulonta Eri näkökulmien tunnistaminen Eri vaihtoehtojen tunnistaminen Eri vaihtoehtojen sanoittaminen/käsitteellistäminen Täsmäntäminen	Jäsentäminen/Analyysi (A) Ymmärrän itseäni Tunnistan eri vaihtoehtoja Tunnistan, mitkä tekijät ovat yhteydessä omiin päätöksiini Tunnistan, mitä ajatuksia minulla on eri vaihtoehtojen suhteen	Kehitän päätöksentekotaitojani ja päätösten pohjana olevia tietojani. Selvitän, mitä eri vaihtoehtoja on toimia saman tiedon perusteella. Ymmärrän, miten henkilökohtaiset uskomukseni ja asenteeni vaikuttavat päätöksiini.

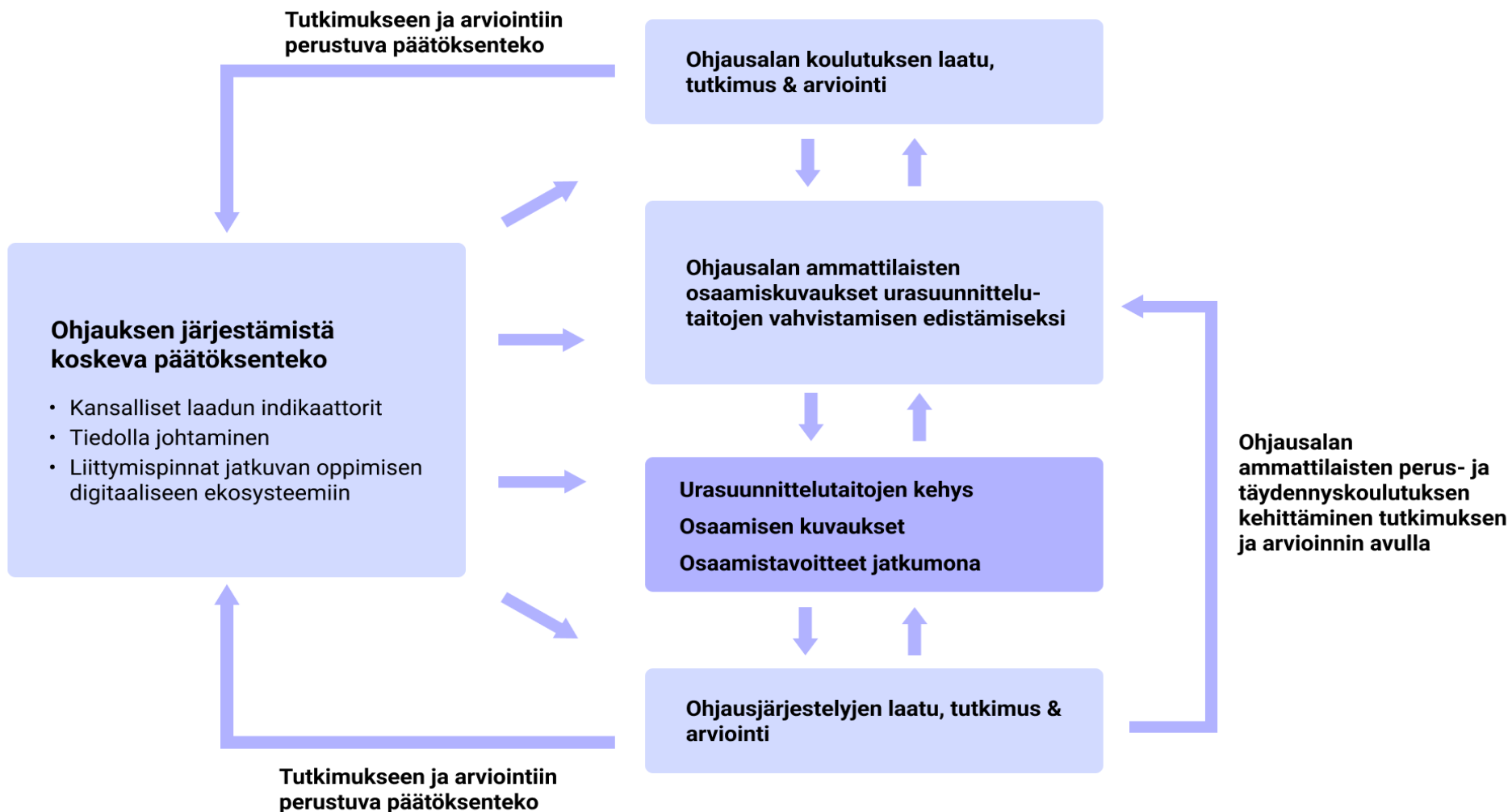
Oppimisvaiheet uuden DOTS-mallin mukaan	Päätöksentekoprosessin jäsentäminen CASVE-syklin mukaan	Esimerkkejä indikaattoreista, joilla voidaan osoittaa taidon oppimista
<p>Tarkennus</p> <p>Merkitysten antaminen eri vaihtoehdoille</p> <p>Asioiden vertailu eri näkökulmista</p> <p>Oman näkökulman valitseminen</p> <p>Oman näkökulman täsmentäminen</p>	<p>Kiteyttäminen/Synteesi (S)</p> <p>Laajennan tai rajaan eri vaihtoehtoja</p> <p>Annan merkityksiä eri vaihtoehdoille</p> <p>Valitseminen (V)</p> <p>Valitsen oman näkökulmani</p>	<p>Olen tietoinen siitä, mikä voi haitata tavoitteideni saavuttamista, ja kehitän strategioita näiden esteiden voittamiseksi.</p> <p>Sovellan erilaisia strategioita ratkoessani omaan uraani liittyviä kysymyksiä.</p>

Oppimisvaiheet uuden DOTS-mallin mukaan	Päätöksentekoprosessin jäsentäminen CASVE-syklin mukaan	Esimerkkejä indikaattoreista, joilla voidaan osoittaa taidon oppimista
<p>Ymmärrys</p> <p>Päätöksen perusteleminen</p> <p>Päätöksen testaaminen</p> <p>Päätöksen varmistaminen</p> <p>Päätöksen mahdollisten vaikutusten ennakointi</p>	<p>Valitseminen (V)</p> <p>Valitsen oman näkökulmani</p> <p>Perustelen valintani</p> <p>Toimeenpano (E)</p> <p>Toimin tekemäni päätöksen mukaan</p> <p>Oivaltaminen/Ymmärtäminen (C)</p> <p>Tiedän tehneeni tietoisin päätöksen</p> <p>Osaan perustella päätöksen</p>	<p>Osallistun uraani ja tulevaisuuttani koskeviin päätöksiin.</p> <p>Pystyn arvioimaan päätökseeni liittyviä mahdollisia riskejä sekä päätösteni vaikutusta itseeni, läheisiini, muuhun yhteisöön ja yhteiskuntaan laajemmin.</p>

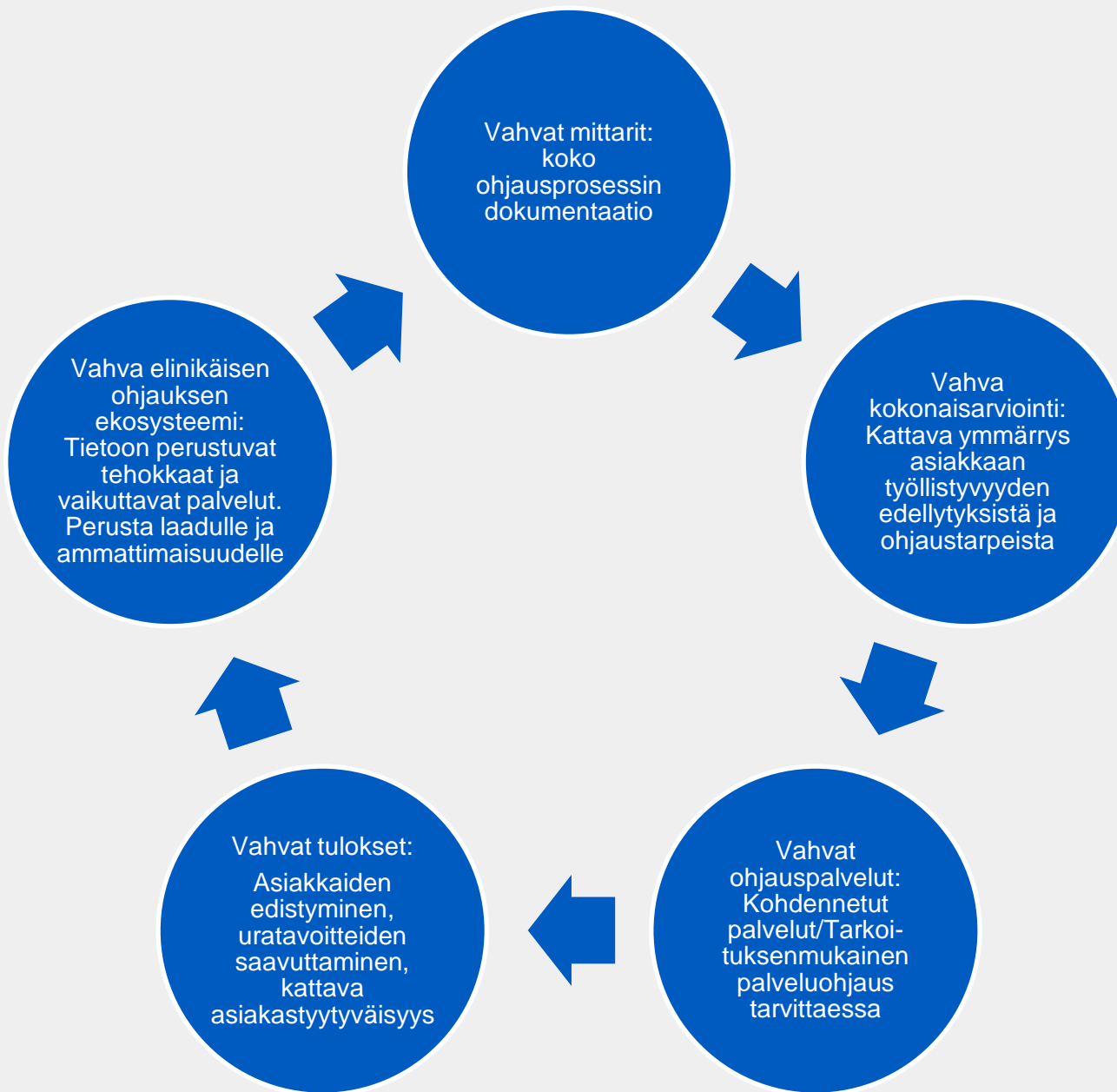
Urasuunnittelutaitojen viitekehyksen paikantaminen elinikäisen ohjauksen ekosysteemissä....

Kehittämistyössä tarvitaan yhteinen tiedonmuodostus seuraavista teemoista:

- Miten yhteiskehittämisprosessi integroituu muuhun meneillään olevaan kansalliseen elinikäisen tiedolla johtamiseen ja kehittämistyöhön?
- Mitkä taidot, mitä yksilön tulisi osata?
 - kehittämistyön tulisi lähteä tavoiteltavasta tuloksesta ja niitä kuvaavista näytöistä käsin
- Miten urasuunnittelutaitoja opitaan?
 - oppimisprosessi ja yhteydet ohjaajien osaamiskuvauksiin
- Milloin ja missä konteksteissa taitoja opitaan?
- Miten kehystä arvioidaan?
- Miten kehys otetaan käyttöön?
- Miten kehystä kehitetään jatkossa?
 - Kansallinen ja kansainvälinen tutkimus ja yhteistyö

Urasuunnittelutaitojen arvioinnin merkitys ohjauksen kansallisen ekosysteemin kehittämisessä (CCDF, 2021)

Kiitos!